

Onderzoek naar de ketenaanpak overgewicht bij kinderen: evaluatie van de implementatie van een integrale, lokale aanpak die de eerste lijn versterkt

Gepubliceerd: 28-08-2017 Laatste bijgewerkt: 15-05-2024

Inzicht krijgen in de implementatie en effectiviteit van de ketenaanpak overgewicht bij kinderen in *s-Hertogenbosch. Met de resultaten kunnen we de ondersteuning aan kinderen met overgewicht en hun ouders verder optimaliseren.

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestopt
Type aandoening	Overige aandoening
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON44622

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

Onderzoek naar de ketenaanpak overgewicht bij kinderen

Aandoening

- Overige aandoening
- Levensstijlaangelegenheden

Synoniemen aandoening

obesitas, overgewicht

Aandoening

overgewicht

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Universiteit van Tilburg

Overige ondersteuning: ZonMw, GGD Hart voor Brabant, Jeroen Bosch Ziekenhuis, Jeroen Bosch Ziekenhuis; GGD Hart voor Brabant; Universiteit van Tilburg

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: jeugdgezondheidszorg, ketenzorg, kinderen, overgewicht

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

Implementatieonderzoek:

De ketenaanpak heeft twee belangrijke aspecten. De rol van de

jeugdverpleegkundige als centrale zorgverlener/coördinator/coach en de lokale afstemming en samenwerking tussen scholen, huisartsen en (wijk)professionals.

- Mate van implementatie van de ketenaanpak overgewicht door JGZ professionals
- Belemmerende en bevorderende factoren voor implementatie door JGZ professionals
- Ervaringen met de ketenaanpak overgewicht van (wijk)professionals en ouders (+ kinderen) die betrokken zijn bij de ketenaanpak overgewicht
- Bereik en doorstroom van de ketenaanpak overgewicht in drie Bossche wijken

Effectonderzoek:

- Gezondheids-gerelateerde kwaliteit van leven van het kind: gemeten met de

PedsQL (ingevuld door ouder).

Secundaire uitkomstmaten

Effectonderzoek:

- BMI-SD: leeftijd en geslachtsafhankelijk, gemeten door jeugdverpleegkundige, ingevuld in het digitaal kinddossier van de JGZ
- Lichamelijke activiteit en voeding, gemeten met digitale vragenlijst
- Psychosociale problemen van het kind: gemeten met de SDQ (digitale vragenlijst)
- Empowerment van ouders: gemeten met de EMPO (digitale vragenlijst)

Als overige uitkomstmaten meten we de motivatie, welzijn en gezondheids-/opvoedvaardigheden van de ouder en zijn/haar inschatting van het overgewicht van het kind. Gewichts-gerelateerde kwaliteit van leven (alleen bij kinderen met obesitas, IWQoL ouderversie).

Bij de eindmeting meten we ook het behalen van gestelde persoonlijke doelen: gemeten met een GAS-score (Goal Attainment Scaling: +2;-2) en waardering van de geboden begeleiding door de jeugdverpleegkundige en de lokale samenwerking tussen professionals (op een schaal van 0-10).

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

In 2016 had 11% van de 4-12 jarige kinderen in *s-Hertogenbosch overgewicht. Kinderen met overgewicht ontvangen niet altijd goed op elkaar afgestemde zorg.

Het verbeteren van integrale zorg voor kinderen met overgewicht is een speerpunt van veel gemeentes in Nederland. In *s-Hertogenbosch is een ketenaanpak overgewicht ontwikkeld voor kinderen van 4-12 jaar. Deze vernieuwende aanpak is geïmplementeerd in drie wijken in *s-Hertogenbosch: Noord, Maaspoort en Zuidoost. De aanpak stimuleert eigen regie van het gezin en is gebaseerd op *stepped and matched care* principes. Er wordt intensief samengewerkt tussen de 0e, 1e, 2e en 3e lijn. Jeugdverpleegkundigen van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) spelen een belangrijke rol in een multidisciplinair netwerk van lokale professionals. We verwachten met de ketenaanpak overgewicht in *s-Hertogenbosch meer kinderen en ouders te bereiken. Door beter aan te sluit bij de wensen van ouders en optimaal gebruik te maken van een sterk netwerk, verwachten we dat er duurzame effecten op kwaliteit van leven van het kind ontstaan en op de eigen regie van het gezin.

Doel van het onderzoek

Inzicht krijgen in de implementatie en effectiviteit van de ketenaanpak overgewicht bij kinderen in *s-Hertogenbosch. Met de resultaten kunnen we de ondersteuning aan kinderen met overgewicht en hun ouders verder optimaliseren.

Onderzoeksopzet

Het (promotie)onderzoek loopt gedurende 2017-2020 en bestaat uit een implementatieonderzoek en een effectonderzoek.

In het implementatieonderzoek kijken we in hoeverre de ketenaanpak overgewicht in de drie Bossche wijken wordt uitgevoerd zoals is bedacht en beschreven (mate van implementatie) en de factoren die daarop van invloed zijn. Daarnaast brengen we ervaringen van professionals en ouders en het bereik en de doorstroom van kinderen in de ketenaanpak in kaart.

Op basis van documenten over de ketenaanpak en in samenspraak met de professionals wordt een checklist opgesteld. Aan de hand van deze checklist *meten* we in hoeverre de jeugdverpleegkundige volgens de principes van de ketenaanpak werkt. Bij het onderzoek naar werkzame en belemmerende factoren van implementatie wordt gebruik gemaakt van het MIDI-model (Meetinstrument voor Determinanten van Innovaties) (Fleuren 2012). Het gaat dan bijvoorbeeld om kenmerken van jeugdverpleegkundigen, kenmerken van de deelnemers en kenmerken van het lokale netwerk. Om deze kenmerken en de ervaringen van professionals in de wijken te achterhalen vinden semi-gestructureerde interviews plaats met alle jeugdverpleegkundigen (± 12), alle jeugdartsen (± 6), een aantal huisartsen (± 6), een aantal kinderartsen (± 2) en een aantal andere professionals (± 6) werkzaam in de ketenaanpak overgewicht in de drie Bossche wijken. We interviewen 10-15 ouders (zo mogelijk met kinderen) over hun ervaringen met de begeleiding bij hun kind met overgewicht.

Om het bereik en de doorstroom van de ketenaanpak in beeld te krijgen houden we bij hoeveel kinderen en door wie (school, huisarts of JGZ) overgewicht wordt

gesignaleerd. We tellen hoeveel kinderen door de JGZ worden begeleid, hoeveel kinderen de begeleiding volbrengen en hoeveel kinderen uitvallen. Hiervoor wordt door alle betrokkenen een eenvoudige registratie bijgehouden.

In het effectonderzoek worden 120 kinderen met overgewicht in de Bossche ketenaanpak een jaar lang gevolgd en vergeleken met 60 kinderen met overgewicht met reguliere begeleiding buiten *s-Hertogenbosch. We kijken primair naar veranderingen in kwaliteit van leven en secundair naar veranderingen in BMI-SD, lichamelijke activiteit, voeding, psychosociale problemen van het kind en empowerment van ouders. Ouders vullen bij start van de begeleiding door JGZ een digitale vragenlijst in, dit doen zij ook na ongeveer drie maanden en na ongeveer een jaar, gekoppeld aan de contactmomenten bij de JGZ. Na een jaar vragen we ouders naar de ontvangen begeleiding van betrokken professionals en eventuele deelname aan bv leefstijlprogramma of andere interventies. Ook vragen we naar hun waardering van de begeleiding door de JGZ en hun waardering van de begeleiding in zijn geheel (ketensamenwerking). Gegevens over BMI-SD en verwijzingen worden uit het digitale kinddossier gehaald.

Inschatting van belasting en risico

Dit onderzoek kan alleen worden uitgevoerd met input van ouders en kinderen omdat de ketenaanpak overgewicht zich richt op deze doelgroep. Deelname aan het onderzoek is vrijwillig. Er zijn geen risico's verbonden aan deelname. De belasting voor ouders is voor een interview ongeveer 1 uur. Ook voor professionals duurt een interview ongeveer 1 uur.

Het invullen van een digitale vragenlijst kost ouders ongeveer twee keer 30 minuten (baseline meting t0 en eindmeting na een jaar t2; en een keer 20 minuten (meting na 3 maanden t1). De vragenlijsten worden thuis of in de wachtkamer ingevuld voorafgaand of na een contactmoment bij de JGZ. De JGZ verzamelt zoals gewoonlijk gegevens over o.a. BMI en verwijzingen in het digitale kinddossier van de JGZ.

De JGZ-professional heeft een belangrijke taak in het informeren van ouders over het onderzoek en bij het includeren van deelnemers wanneer overgewicht wordt gesignaleerd. De uitkomsten van de vragenlijst over kwaliteit van leven kunnen in *s-Hertogenbosch gebruikt worden bij de reguliere gesprekken die de JGZ-professional met de ouders en het kind heeft, als ouders hier toestemming voor geven. De jeugdverpleegkundige krijgt per deelnemer extra tijd voor een contactmoment waarbij onderzoeksgegevens worden verzameld.

Contactpersonen

Publiek

Universiteit van Tilburg

Warandelaan 2
Tilburg 5037 AD
NL

Wetenschappelijk

Universiteit van Tilburg

Warandelaan 2
Tilburg 5037 AD
NL

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Adolescenten (12-15 jaar)
Adolescenten (16-17 jaar)
Volwassenen (18-64 jaar)
Kinderen (2-11 jaar)
65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

Implementatieonderzoek:

- Ouder(s) van 4-12 jarige kinderen met overgewicht
- Ouder(s) woonachtig in *s-Hertogenbosch in Noord, Zuidoost of Maaspoort (de pilotwijken van de ketenaanpak overgewicht)
- Ouder(s) en kind mogen ook deelnemen aan het effectonderzoek, maar dit hoeft niet.
- Professional in *s-Hertogenbosch Noord, Zuidoost of Maaspoort: Jeugdverpleegkundigen, jeugdartsen, huisartsen, kinderartsen, wijkteammedewerker, diëtist, fysiotherapeut, projectleiders, beleidsmedewerker gemeente, uitvoerder/coördinator LEFF en COOL,

maatschappelijk werker, sportmedewerker.

- Basisniveau Nederlands;Effectonderzoek:

- Kinderen met overgewicht of obesitas, vastgesteld door screening door de JGZ, bij de huisarts of bij een meting op school. BMI wordt berekend en cut-offs gebaseerd op leeftijds- en geslachtsspecifieke BMI curves.

- Kinderen van 4-12 jaar oud

- Basisniveau Nederlands (kind en ouders)

- Woonachtig in één van de drie pilotwijken in *s-Hertogenbosch; Noord, Zuidoost of Maaspoort, of in één van de vergelijkingsgemeenten

- Aanwezig bij een contactmoment met de JGZ

- Ouder(s) en kind mogen ook deelnemen aan het implementatieonderzoek.

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

Implementatieonderzoek:

- Professional werkt korter dan 3 maanden in één van de drie pilotwijken in *s-Hertogenbosch

- Ouder woont korter dan 3 maanden in één van de drie pilotwijken in *s-Hertogenbosch

- Professional of ouder spreekt onvoldoende Nederlands;Effectonderzoek:

Een potentiële deelnemer die voldoet aan de volgende criteria kan niet deelnemen aan het onderzoek:

- Het kind heeft ernstige fysieke beperkingen

- Ouder of kind heeft ernstige psychische beperkingen

- Ouder is de Nederlandse taal onvoldoende machtig om vragenlijsten in te vullen of vragen mondeling te beantwoorden.

Onderzoekopzet

Opzet

Type:	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen
Onderzoeksmodel:	Anders
Toewijzing:	Niet-gerandomiseerd
Blinding:	Open / niet geblindeerd
Controle:	Actieve controle groep
Doel:	Organisatorisch/zorgonderzoek

Deelname

Nederland

Status:	Werving gestopt
(Verwachte) startdatum:	03-10-2017
Aantal proefpersonen:	210
Type:	Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO	
Datum:	28-08-2017
Soort:	Eerste indiening
Toetsingscommissie:	METC Brabant (Tilburg)

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

ID: 27471
Bron: Nationaal Trial Register
Titel:

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL62012.028.17
OMON	NL-OMON27471